

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ธมฺมรติ — ความยินดีในธรรม”

ธมฺมรติ อ่านตามภาษาบาลีว่า คำ - มะ - ระ - ตี มาจากคำว่า ธมฺม (สิ่งที่มีจริง, คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า) กับคำว่า รติ (ความยินดี) รวมกันเป็น ธมฺมรติ แปลว่า ความยินดีในธรรม แสดงถึงความเกิดขึ้นเป็นไปของธรรมฝ่ายดี คือ กุศลธรรมทั้งหลายที่เห็นประโยชน์ของพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง มีการฟัง มีการศึกษา สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกและประพฤติตามพระธรรม

ข้อความในธัมมปัทมสูตร อรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท แสดงความเป็นจริงไว้ว่า ความยินดีในธรรม ชนะความยินดีทั้งปวง ดังนี้

อนึ่ง แม้ความยินดีในบุตร ความยินดีในธิดา ความยินดีในทรัพย์ ความยินดีในสตรี และความยินดีมีประเภทมิใช่ออย่างเดียวนั้น อันต่างด้วยความยินดีในการพ้อน การขับ การประโคม เป็นต้น ย่อมเป็นปัจจัยแห่งการยังสัตว์ให้ตกไปในสังสารวัฏฏ์ แล้วเสวยทุกข์โดยแท้ ส่วนความอึดใจซึ่งเกิดขึ้น ณ ภายในของผู้แสดงกัฏฐิ ผู้ฟังกัฏฐิ ผู้กล่าวสอนกัฏฐิ ซึ่งธรรมย่อมให้เกิดความเบิกบานใจ ให้น้ำตาไหล ให้เกิดขนชูชัน ความอึดใจนั้น ย่อมทำที่สุดแห่งสังสารวัฏฏ์ มีพระอรหันต์ (ความเป็นพระอรหันต์) เป็นที่สุด ความยินดีในธรรม เห็นปานนี้แหละ ประเสริฐกว่าความยินดีทั้งปวง เพราะเหตุนี้ พระศาสดาจึงตรัสว่า “สพฺพรติ ธมฺมรติ ชินาติ (ความยินดีในธรรม ชนะความยินดีทั้งปวง)”

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว ก็ทรงแสดงพระธรรมแก่อกุลแก่สัตว์โลก เพื่อให้สัตว์โลกได้เข้าใจอย่างถูกต้องในสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง ละความไม่รู้ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดอกุศลต่างๆ มากมาย เพราะว่าอกุศลทั้งหลายเพิ่มขึ้นในแต่ละขณะที่ไม่รู้ เมื่อมีความเข้าใจถูก คือ ปัญญา ก็สามารถรู้ว่สิ่งใดเป็นอกุศลซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ดี และธรรมที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่ไม่ดี คือความดีนั้นเป็นอย่างไร ธรรมเป็นจริงอย่างไร ก็เป็นจริงอย่างนั้น กุศลเป็นกุศล อกุศลเป็นอกุศล เนื่องจากว่าชีวิตประจำวันก็มีทั้งอกุศลและกุศล และอกุศลก็เกิดมากด้วย ซึ่งเป็นธรรมดาของผู้ที่ยังมีกิเลส เต็มไปด้วยกิเลสประการต่างๆ เป็นการยากมากที่จะพ้นฝ่าคลื่นของอกุศลไปได้ จึงสำคัญอยู่ที่ความเข้าใจที่ถูกต้องจริงๆ

ปัญญา เป็นเหมือนแสงสว่างที่จะนำไปสู่ทางของกุศล ห่างไกลจากอกุศลซึ่งเคยมีมากมาย แต่ว่าห่างทันทีไม่ได้เลย ต้องค่อยๆ เป็น ค่อยๆ ไป คล้อยตามความเข้าใจที่ค่อยๆ เจริญขึ้น ปัญญาไม่ได้นำโทษใดๆ มาให้เลย ทางของปัญญา เป็นทางที่จะทำให้กุศลทั้งหลายเจริญขึ้น

ตามความเป็นจริงแล้ว คำสอนใดก็ตามที่นำไปสู่ความอยากหรือความต้องการ นั้นไม่ใช่คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่คำสอนใดที่จะทำให้เข้าใจถูกต้องในสิ่งที่มีจริงในขณะนี้ได้ นั่นเป็นคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นคำสอนที่มีค่าอย่างยิ่ง เพราะเหตุว่าเป็นวาจาสุขะ เป็นคำจริงที่จะทำให้เกิดความเข้าใจสิ่งที่มีจริงซึ่งไม่เคยรู้เลย ถ้าเปรียบเทียบความไม่รู้กับความรู้ ก็จะเห็นได้ว่า ความไม่รู้มีมากมายมหาศาล จะมีตัวตนที่จะไปเร่งรัดที่จะไปทำให้ความไม่รู้หมดสิ้นไป ทำให้โลภะหมดสิ้นไป ทำให้โทสะหมดสิ้นไป ทำให้กิเลสทั้งหลายหมดสิ้นไป ย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

สำหรับข้อความที่ว่า “ความยินดีในธรรม” นั้น คำว่า ความยินดี ในที่นี้ ไม่ได้หมายถึงความติดข้องต้องการอย่างโลภะ แต่เป็นความพอใจ เป็นความปรารถนา เป็นความประสงค์ที่จะฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมแล้วประพฤติดำเนินด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งย่อมจะมีแต่ความเจริญ ด้วยคุณความดีและปัญญา และผลสูงสุดของความยินดีในธรรม คือรู้แจ้งความจริงดับกิเลสตามลำดับขั้นจนถึงความ เป็นพระอรหันต์ ดับกิเลสทั้งปวงได้หมดสิ้น ไม่มีกิเลสใดๆ เกิดขึ้นอีกเลย ความยินดีในอย่างอื่น เช่น ยินดีในทรัพย์สินเงินทอง เป็นต้น เป็นความติดข้องยินดีพอใจ มีแต่จะพอกพูนกิเลส อุกุศลให้มากขึ้นต่อไปอีก ทำให้มีการเวียนว่ายตายเกิดต่อไปไม่สิ้นสุด ซึ่งจะต่างกันกับความ ยินดีในธรรมอย่างสิ้นเชิง เพราะความยินดีในธรรม ทำให้ปัญญาเจริญขึ้น จนสามารถดับ กิเลสได้ในที่สุด สิ้นทุกข์ในสังสารวัฏฏ์ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ ความยินดีในธรรม จึงชนะความยินดี ทั้งปวง

ควรอย่างยิ่งที่แต่ละคนจะเป็นผู้มีความเคารพในพระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ พระมหากรุณา คุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง ด้วยความ ไม่ประมาท ด้วยความละเอียดรอบคอบ เพราะเหตุว่าตนเองเต็มไปด้วยความไม่รู้และกิเลสทั้งหลายที่ ได้สะสมมาอย่างเนิ่นนานในสังสารวัฏฏ์ ถ้าไม่เริ่มฟัง ไม่มีความยินดีที่จะฟังพระธรรมเลย ความเข้าใจ ถูกเห็นถูก ก็จะไม่เจริญขึ้นไม่ได้ นับวันมีแต่จะพอกพูนความไม่รู้ให้มากขึ้นต่อไป และที่สำคัญ พระ ธรรมทุกคำลึกล้ำซึ่งอย่างยิ่งซึ่งสามารถทำให้เกิดปัญญารู้สิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงได้ เป็น ประโยชน์สำหรับผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษาอย่างแท้จริง

หนทางที่จะเป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นไปเพื่อละความไม่รู้และกิเลสทั้งหลาย มี หนทางเดียว เท่านั้น คือ ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ด้วยความ เป็นผู้ยินดีในธรรม เห็นประโยชน์ของพระธรรม ค่อยๆ ฟัง ค่อยๆ ศึกษา ค่อยๆ ปลุกฝังความเข้าใจ ในความเป็นจริงของธรรมที่ละเอียดที่น้อย ปัญญาที่ได้สะสมในขณะนี้ ไม่สูญหายไปไหน สะสมสืบ ต่ออยู่ในจิตทุกขณะ และจะมีกำลังเพิ่มมากยิ่งขึ้นถ้าได้ฟังได้ศึกษาพระธรรมต่อไป

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๖๐๕๗๗]